PETRI VICTORII LIBER

De laudibus Ioannæ Auſtriacæ, natæ reginæ Vngariæ, et Boemiæ.

CVM LICENTIA ET PRIVILEGIO.

FLORENTIAE
In Officina Iuntarum Bernardi F.
MDLXVI.

FRANCISCO MEDICI, FLORENTIN. ET *Senens. Principi,*

Petrus Victorius Sal:

CVM virtutem ſemper amauerim Princeps optime: quotiensque ſpecies aliqua ipſius oculis meis obiecta eſt, quantum tenues meæ vires facere potuerunt, ipſam coluerim, viſa ſæpe in templis vxore tua, optima & nobiliſsima femina, his ſanctiſsimis diebus, quibusque noſtri ſacerdotes refricant memoriam acerbiſsimæ necis Chriſti, qui ſalutem nobis ſuo interitu dedit: animaduerſaque diligenter modeſtia ipſius, & animo toto ad cælum, opificemque eius conuerſo, mirum me deſiderium repente inuaſit, laudandi alijs illam, qui hæc aſpicere non poſſunt, ac do-

tes animi illius & singularem probitatem commemorandi. et si autem me parem non esse intelligebam tanto oneri ferendo, tamen resistere non potui huic meæ cupiditati. quare statim calamo sumpto ad hoc opus aggressus sum: & quæ notaueram in vita ipsius, à primo eius ad nos aduentu, fideliter exposui: et paruo hoc meo libello inclusi.

Accipies igitur hoc leue munusculum, ab optimo certe animo, & tibi deditißimo profectum: & aliquando à me maiora opera & tuo nomine digniora expectabis: quamuis, qui diligenter attendet, fortasse non omnino tenue opusculum hoc: tibi vero sine vlla dubitatione conuenientißimum, existimabit. Vale: felixque sis.

Florentiæ XIIII. K. Maias. 1566.

DE LAVDIBVS IOANNÆ AVSTRIACÆ, natæ reginæ Vngariæ, & Boemiæ,

LIBER.

ADMIRATA est maxime antiquitas illa prudens, & merito id quidem ac iure optimo, Archedicam, Hippiæ, regis Athenarum, filiam, feminam primariam, quæ cum patrem & virum: nec non fratres etiam & liberos summo honore præditos ac reges denique haberet, in omnibus rebus humaniter se semper ac moderate gessit: nec vmquam in vita sua ac moribus specimen aliquod superbiæ atq; arrogantiæ dedit: quodque tanta copia & vbertate rarissimorum bonorum, immutatum leuiter etiam ac contaminatum foret. Existimatum est hoc ab optimis ingenijs, multumque iudicio ac sapientia valentibus, nouum valde & inusitatum: solet enim plærumque huiuscemodi fortunarum ac gloriæ amplificatio deprauare animos hominum & labem magnam moribus eorum adferre. quare non cessarunt eximij poetæ tantam naturæ pro

bitatem, cum rara admodum & singulari fortunæ coniunctam, prædicare, & summis verisque laudibus in cælum ferre: nec poetæ tantum hanc rem ingenio suo celebrarunt, verum etiam grauissimi auctores, quorumque magnum nomen est, in vetere memoria explicanda, ipsam monimentis litterarum prodiderunt. vt Thucydides qui reliquos omnes eius generis scriptores prudentia & auctoritate longe superauit. Quod igitur prisca illa ætas in vna muliere nacta est & mirifice laudauit, nos etiam beneficio dei opt. max. & summo consilio ac studio ducis nostri COSMI Medicis eximium ac præstans bonum habemus: atque auctum id etiam & amplificatum, si tanta vis bonitatis ac fortunæ augeri & amplificari vlla ratione potest, habemus. & mirum in modum nobis ob possessionem illius placemus. Hæc autem est IOANNA Austriaca, regina nata Vngariæ atque Boemiæ, FERDINANDI Imp. filia, & MAXIMILIANI imp. soror, qui non multo antea summam illam potestatem legibus nactus, & summo consensu omnium Germanorum feliciter & magna cum approbatione lætitiaque cunctorum mortalium imp. creatus, imperium regit: ac quæ à persona illa requiri & expectari possunt, administrat ac gerit. Nec tamen hi duo tantum summum hunc gradum honoris in eius familia bonis artibus

tibus consecuti sunt, sed multo plures è maioribus ipsius, vt notum omnibus atque exploratum est, eandem dignitatem adepti sunt, atque VIII. denique liberis suffragijs Cæsares salutati. ad quem numerum ob mediocres etiam artes laudatorum virorum, nedum ob tantam vim maximarum virtutum, vix vlla, honesta etiam, familia omni tempore peruenit. in quibus etiam ætate nostra CAROLUS V. patruus huius nobilissimæ feminæ fuit, qui cunctis eius nominis virtute ac rebus gestis multum præstuit. Quis igitur non fateatur verum esse quod dixi, hanc nostram nobilitate parentum & fortunæ benignitate tantopere laudatam illam Græcam vicisse, ac longo interuallo superasse? bona enim quæ secum tulit nunc tantum narrare libet, & vbertatem splendoris gloriæque quæ nascitur à natalibus & clara stirpe gentis ipsius commemorare. Nam quæ hic inuenit eiusdem generis, magna sane decora, & quæ merito possunt omnibus admirationem mouere, alio loco attingam, eodem animo ac consilio, quo hæc ipsa nunc, quæ ornant cognatos huius ipsius, paucis attigi ac notaui: magis enim me mouent animi bona & cumulus quidam insignium virtutum, quæ in hac præclara muliere conspiciuntur. hæ vero tot tantæque sunt, vt vix in vno alicuius animo coaceruari potuisse videantur. vnde factum est vt nihil nostra ciuitas vmquam

admira-

pompam hanc omnem ludorum fortunatißimarumque nuptiarum celebrarent. Non defuit, qui eleganti & erudito carmine gaudia sanctißimi thalami commemoraret, ac quæ mirifica bona inde breui exitura forent, vt vates & diuino numine afflatus, diuinaret. Præsto fuerunt etiam magni opifices, & singuli in suis artibus clari, qui picturis formisque luculentißimis ciuitatem ornarent & quæ referre & ante lumina prætereuntium ponere oporteret, exprimerent, ac pæne viua spirantiaque simulacra illa sua redderent. Inuenti etiam sunt, qui omni genere spectaculorum multitudinem oblectarent. quorum partim ingenio & eruditione: partim pecunia, & sumptibus nobilißimi homines publicæ lætitiæ seruierunt. Ego vero in huius mulieris splendore animi demonstrando, & naturæ dotibus intimis euoluendis, quæ postea emanarunt, & cotidie magis quasi lumina quædam, elucent, studium & operam meam omnem collocabo. quod si aliqua in parte efficere potuero, putabo id non ab ingenij mei viribus profectum, quæ exigua sane sunt, vt iam dixi, & vt omnes etiam sentiunt, sed ab amore, quo deus prosequitur hanc optimam feminam, ipsius ornandæ & iusto atque ipsi debito honore afficiendæ studiosus. qui mihi mentem hanc dederit, vt ipsius reconditas virtutes, id est in animo sitas, & meliore nostri par-

te constitutas, aperirem, atque omnibus notas facerem. nam aliter illæ, quæ iam foràs prodierunt: & honesta non pauca facta pepererunt, recondita & abditæ vocari nullo modo possunt. Cum igitur ipsam commendare velim, ac veris laudibus ornare, quid commemorem vetustatem eius generis, & res gestas maiorum ipsius? quamuis sine vlla dubitatione magnas, & à virtute etiam magna ex parte profectas: neque enim hæc propria illius bona sunt, sed communia ipsi cum alijs omnibus eius familiæ ac maxime illustris, claræque in primis domus.. quorum sane bonorum vestigia quædam reperiuntur in alijs quoque domibus & splendidißimis familijs, & si non tanta: neque ita expressa. quid opes & diuturnam perennemque potestatem ipsius gentis, quamuis satis amplas & perpetuo tenore florentes. & vt ad eam propius accedam, quid referam corporis bona, firmam valetudinem, vires, pulchritudinem. Illa illa vera bona sunt, & quæ sola (vt sapientes non nulli olim censuerunt) videantur hoc graui honestoque nomine vocanda, quæ animum componunt, atque inde omnem maculam, semenque vitiorum euellunt. Cuiusmodi in primis est pietas erga deum immortalem: quæ quanta in hac optima muliere sit, & quam penitus in tenero ipsius animo insederit, admirari potius licet, quam prædicare. vt sane ciuitas omnis nostra

stra

ſtra admirata eſt: cotidieque magis admiratur ac ſtupet: quis enim non, vt rem nouam atque omnibus ſeculis inauditam, admiretur ac colat, cum videat feminam opulentiſſimam atque omnibus fortunæ bonis abundantiſſimam: eandemque in flore ætatis conſtitutam, poſthabitis omnibus ſpectaculis ac ludis, vel potius neglectis, tam aſſidue in ſacris ædibus verſari, & tam demiſſo animo, fortunarumque ſuarum atque amplitudinis oblito, illic manere: reique diuinæ cum fit, tota mente atque animo incumbere? ex qua re hæc auguſtiſſima, & ſanctiſſima femina maiorem voluptatem capit, quam ex ſacris virginibus ſalutandis, & omnibus commodis adiuuandis? Hæc cum cotidie ſpectentur, ante oculosque omnium fiant, ita in ſe conuerterunt animos noſtrorum hominum, vt de nulla alia re tam creber ſermo apud nos ſit: meritoque id ac neceſſario fiat, quod paulo ante à me dictum eſt. vt valde ſcilicet cuncta ciuitas admiretur ſingularem virtutem, vel diuinam potius, huius integerrimæ ac puriſſimæ feminæ. qui autem ſecum cogitare voluerit ex quibus parentibus ipſa orta ſit: & ex qua domo prodierit, multo minus hoc admirabitur. vel potius cuncta recte & ordine fieri iudicabit: cui enim ignotum eſt, quæ fuerit religio F E R DINANDI patris: qui cum alijs etiam maximis virtutibus floruerit: omnibuſque animi partibus

te traxisse: ingenitamque ei fuisse à natura tantam probitatem existimandum est, cum vera effigies tui sit: nec formam tantum faciemque, sed indolem etiam tuam & ingenium referat: & praeterea quod ob immaturam mortem illa à te habere non potuit, à maioribus suis sororibus, à te sanctissime institutis, obtinuit: atque ita redundauit in ipsam tua optima & grauissima educatio. Non fuisset igitur illa quidem melior: nec in omni genere muliebris virtutis perfectior, te altrice, cum omnes numeros in se bonitatis habeat, sed tamen, ne te tua, & tibi debita laude priuemus, aliquo modo filia disciplinam tuam oluisset, sed eo vnde digressus sum, reuertar.

Notum etiam esse arbitror extitisse quondam in hac familia, quae semper viris illustribus & honestis omnibus factis claris floruit, hominem, qui sanctitate vitae ita commendatus fuerit, & in cultu dei opt. max. ita enituerit, vt viam sibi aditumque ad caelum aperuerit, & in diuorum numerum relatus sit. Cum enim alij plures inde fluxerint, qui merito & ipsi alia commendatione idem nomen consecuti sint, & beneficio vetereque titulo imperij, diui vocati fuerint: hic tamen praeter ceteros, existimatus est, ob mirificam animi probitatem, cultumque vitae seuerissimum: nec non quia plura in vita effecit, quae sine ope diuina effici posse non videbantur,

gratus

gratus acceptusque deo opt. max. in eorum numerum relatus est, qui sancti, inferioris ætatis lingua, vocantur, ac propitij esse mortalibus pie vereque creduntur: precesque eorum ac vota ad verum deum, auctoremque nostræ salutis comportare. Nequis autem me fingere aliquid ac comminisci putet, cupiditate incensum ornandi hanc familiam, quæ nullum decus aduenticium externumq; requirit, cum suis proprijsque referta sit, nomen etiam ipsius ponam, qui nouo hoc decore florentissimam familiam, instructamque omnibus virtutibus illustrauit: is enim fuit Leopoldus Austriæ dux, ab Innocentio VIII. pont. max. custodito vetere instituto ac more, (qui mos tunc ob antiquam innocentiam integritatemque eius ætatis sæpius frequentebatur) atque omni pompa cerimoniarum, præclaro eo nomine donatus: eo honore affectus est, quo nullum maiorem, qui mortales nati sunt, consequi, post mortem etiam, possunt. Sed viuit adhuc in hac religionis plena domo, regina MAGDALENA, moderatissima mulier, vna FERDINANDI filiarum, huiusque nostræ præstantissimæ adolescentis soror, quam sperare non sine causa licet eosdem diuinos honores aliquando consecuturam: cuncta certe Germania huius animi ac iudicij est: ferturque per ora omnium populorum, admirantium vehementer singularem probitatem ipsius: iam

iamque

iamque venerantium, sermo de ipsa, vt de sanctissima femina, & quæ cælesti potius æternoque domicilio, quam his terrenis mortalibusque sedibus digna sit. ipsa certe iam pridem animum mentemque suam hinc abduxit, ad cælumque ac diuinas res contemplandas conuertit. cuius suæ voluntatis studijque certiora olim signa dedisset, nisi imperium patris, amorque erga minores sorores, quæ præsidio eius, cum matre orbatæ forent, egebant: ac pietas denique, ne totam se pietati religionique traderet: penitusque se mundo abdicaret, prohibuisset. Perspicuum igitur est his tot ac tam certis testimonijs, illam talem esse debere: insitamque esse à natura, vel potius innatam in moribus ipsius, non assumptam & aliunde ascitam hanc eximiam religionem. quare perpetuam ipsam fore, ac cotidie magis vires suas amplificaturam, si quid ipsi addi potest, sperare debemus. Habet autem ciuitas, quod maxime optauit: impetrauitque id bonum, quod semper à deo summis precibus flagitauit: cum enim hæc tellus à priscis vsque temporibus mirifice dedita religioni fuerit, & quemadmodum fortitudine bellicaque disciplina commendata olim fuit, ita etiam hac, principe reliquarum omnium, virtute celebrata sit: intelligo autem tempora illa, quibus cultus deorum, superstitio potius quam religio appellari potuit. (quæ tamen propria ipsorum culpa non

fuit,

tem. Et hæc causa fuit, cur multi nobilissimi honestissimique homines, quique etiam diuitijs atque opibus abundant, contra consuetudinem antiquam vrbis, quæ semper tristis admodum in hac re ac valde seuera fuit, desiderio magno flagrauerint (vt omnibus notum atque exploratum est) commendandi illi filias, quas vnice diligerent, & valde caras haberent, vt earum opera ministerioque vteretur in commodis vitæ procurandis, dignitateque sua tuenda: videbant enim se illas in castissimam domum plenissimamque integritatis mittere, & ab omni non solum culpa vitioque vacuam, sed opinione etiam, tenuique suspicione alicuius leuissimæ maculæ, & quasi in disciplinam ipsi tradere, vnde postea exirent ornatæ optimis moribus: imbutæque studijs honestissimis, atque hoc sibi magnificum & præclarum esse iam antea experti fuerant: eadem enim laude floruerat, quæ socrus ipsius, si diutius vixisset, fuisset, optima & sapientissima mulier, ELEONORA. neque enim tam mouit ipsos nunc, quemadmodum sane mouere debuit, splendor fortunatissimæ domus, claritasque maiorum ipsius, cum tali mulieri seruire aliquo modo sit ceteris imperare, speciemque in se multam ac dignitatem habeat, quam (vt antea fecerat) firma opinio sanctitatis, & incorrupta, quoque nullæ illecebræ vitiorum penetrare vllo modo possint, di-

ſciplina. Cum autem negari non poßit priſtinam illam morum ſeueritatem: & in mulieribus & in adoleſcentibus, languidiorem factam eſſe, et multum ſuarum virium remiſiſſe (libet enim verum fateri: nec ſalſi aliquid, affineque vanitati ac mendacio in hac oratione mea locum habebit. quod tamen proprium noſtrum incommodum non eſt, ſed commune totius Italiæ vitium, quæ iam ad nimiam facilitatem, ſuauitatemq; humanitatis non ferendam, declinauit) ſi quod remedium huic malo adhiberi poteſt, ne longius ſerpat: in eumque locum veniat, vt nulla ratione frenari amplius coercerique valeat, hinc ipſum expectari naſcique debet, præcipue in ipſius genere, muliebriq; ſexu emendando & corrigendo. Quæ enim fœmina tam mollis & tenera erit: totaque ornatui corporis, & leuitatibus dedita, ne dicam libidinibus atque amoribus, quam non pudeat illius ſui inanis ſtudij, ſeque ipſam ſtultitiæ damnet? cum videat hanc, ſummo loco natam, omnibusque fortunæ bonis expletam, mulierem, inſtruendo & ornando animo deditam eſſe, non corpori expoliendo vacare: libentiusque multo templa diuorum frequentare, atque ibi totos dies conterere, quam ludos viſere, & in theatris, ſpectaculis intentam, manere: cui enim notum & exploratum non eſt, principes viros & qui imperium in aliquam gentem habent, exemplo magis & innocentia,

quam

quam legibus & interdictis, populos emendare, et vniuersam ciuitatem à vitijs reuocare? Quod igitur summum beneficium aliquando haec nostra patria habuit ab optimis moribus, & singulari doctrina praeditis viris, cum nacta est aliquos, qui vtraque re valeant: nec minus vita & moribus, quam eloquentia freti, in sacra illa suggesta ascendant, vt admonita ab illis & assiduis contionibus castigata, vitam moresque in meliorem partem mutaret, & omnes delicias suas ad certum tempus excuteret, donec scilicet memoriae ipsorum haeserit vestigium aliquod optimorum praeceptorum, idem nunc ab optima femina, et exemplo quodam continentiae, veterisque sanctitatis habebit: funguntur enim hoc munere apud nos, sanctissimo & grauissimo omnium munerum, non tantum nostri homines, sed externi etiam, vndique, vt prosint moribus, euocati. qui illis artibus, quas significaui, ornati, & mira cupiditate incensi instituendi ciuitatem, & beatam illam vndique efficiendi, nulli labori parcunt, vt pulcherrimum hoc opus efficiant: et consilium suum optimum ad exitum perducant. illi vero, vt dixi, aliquando non nihil profuere, & aliqua in parte ciuitati aegrotae medicinam fecere. Sed, quia cotidiana non est curatio haec: certo enim tantum tempore anni vsurpatur: in verbisque praeterea tota & oratione fundata est, diuturna salus, quae hinc

nascitur, esse non potest: sed facile extinguitur, & è manibus cito elabitur, cum quidquid studio & labore honestorum virorum lucri factum est, id magna ex parte, vitio & temeritate inconditæ multitudinis & ad flagitia pronæ, amittatur. Vt spero autem & toto animo opto (in qua mea honestissima voluntate scio me plures socios habere. cum omnes ciues, qui habent in se aliquid non modo prudentiæ, sed etiam sanitatis, & quos dolor aliquis tangit communis licentiæ & sumptuum magnitudinis, idem hoc ardenter cupere debeant: & supra cuncta alia commoda optare) vt spero igitur, quod hi minoribus viribus præditi: raroque & infrequenter hoc medicamento, remedioq; pestiferi morbi vtentes, efficere non potuerunt, efficiet hæc præclara et fortunata mulier, maximis suis diuinissimisq; bonis adiuta, et omnibus diei horis oculis omnium obuoluta, vt alteram saltem partem ciuitatis erudiat, & exemplo sui modestia & ceteris virtutibus instruat. nam si hoc contigerit, & quod ipsa toto pectore exoptat: quoque suos omnes ingenij neruos intendit, exitum habuerit, minore negotio virile genus, in quo plus roboris ac iudicij est, emendabitur. Oportere autem cito obstruere viam graui morbo, & exiles adhuc infirmasque fibras ipsius elidere, perspicuum est: ne diuturnitate validior fiat, & omnem postea medicinam respuat:

qua

qua peste deus opt. max. ciuitatem nostram liberet, vt adhuc summa sua benignitate & amore egregio erga nos, liberauit: nec tamen merito reprehendi & accusari potest, qui longe incommodum aliquod aduenient videt, & ne irrumpat & omnia labefactet, exemplo corruptorum populorum, timet. Non posse autem beatam vndiq; esse ciuitatem, quæ illa parte laborat, & in qua mulieres delicate molliterque viuunt: cognouimus etiam auctoritate doctissimorum virorum, qui suis monimentis litterarum prodiderunt, atque id non uno tantum loco: quo magis apparet ipsis eam rem mirifice displicuisse, ciuitatem Spartiatarum dimidia ex parte vita beata caruisse, in qua muliebre genus incontinenter luxurioseque viueret: nec vllis seueris legibus institutisque coercitum foret. Et certe mirari licet consilium Lycurgi: qui cum alijs in rebus seueritatem amauerit, vel asperitatem potius, & duritiam victus secutus sit, tantopere mulieribus indulserit, atque adeo huic generi lubrico & ad voluptates procliui, habenas remiserit. Sed hoc non huius temporis est. quare ad nostram integerrimam feminam redeamus, & diuinis quibusdam bonis excultam & expolitam. quæ bona, quantum in ipsa situm est, in alias etiam spargere ac disseminare conatur. & huius pulcherrimi operis efficiendi studio & desiderio magno inflammata est:

illa

illa enim cum in plenissima dignitatis domo educata sit, disciplinamque à teneris annis hauserit grauissimam & moderatissimam, inde percipit veras ac puras voluptates: negligit autem & nullo loco habet, quas cetera mulieres sectantur, atque magni æstimant. Non opus est me hoc accurate studioseque comprobare: huius enim animi ipsius testis est vniuersa ciuitas: cotidieque quam illa contemnat cultum corporis inanem multis & magnis signis declarat. quæ namque pecunia illi tribuitur, grandis & ampla, vt purpuram & gemmas emat, & reliquo splendori nitorique externo seruiat, eam omnem in sacris virginibus subleuandis, & mendicis hominibus alendis consumit. Affirmare etiam possum vestimenta ipsam sumptuosa ac splendida, & qualia loco illi, quem tenet, dignitatique conueniunt, oblata ipsi, ac pæne obtrusa, ipsam plerumque seponere, atque domi condita & collocata habere: satisque se lautam & nitidam putare, si animum expoliat, ac vero se decore fulgoreq; exornet. Nam cognitum etiam et animaduersum est, ipsam cum omni sua pompa & grege familiarium priuatas aliquando domos ingressam, vt mulierculas aut ægrotas, aut senectute confectas: easdem tamen vitæ integritate, & sanctitate morum celebratas, & ipsas visat & bonis suis, pecuniaque expleat. Verum igitur est præceptum illud, & dignum

gnum sapientissimo eo viro, & omnium fama linguaque celebratissimo, qui ipsum edidit: is autem fuit Pythagoras Samius, vitæ hominum optimus cultor & magister: dicebat enim Optimam viuendi rationem, & quæ merito probari posset, esse eligendam, quæ si forte primo tristis & aspera visa foret, consuetudinem eam suauem & iucundam reddituram asseuerabat. quod vsu venire in hac nostra plane intelligimus ac videmus. Sed cum iam satis de indole ipsius optima & sanctissimis institutis locutus fuerim (nam siquæ restant, quemadmodum profecto restant: neque enim potuit tam breui tempore omnes suas virtutes aperire: & facto aliquo ipsas illustrare, alio tempore, cum plana illa omnibus facta erunt: nec scrupulus vllus in animo alicuius de ipsis restabit, à me exponentur, & litteris mandabuntur) uideor nunc debere ad te conuersa oratione mea, COSME dux sapientissime, publico nomine te laudare, et consilium tuum in cælum ferre, qui hoc fieri volueris, & in hanc curam toto animo incubueris: non enim tuam domum tantum, omnibus honoribus ornatam, ornare studuisti splendore huius florentissimæ familiæ, et præsidij ipsi plurimum comparare, opibus validissimæ gentis, sed patriæ etiam ciuibusque tuis, decoris multum ac firmitatis acquirere. cum illa principem habeat, ducemque imperij sui ac fortunarum omnium,

eum

eum, qui cum ipse per se nobilissimus sit, & summa quaq; dignitate ornatissimus, adiunxerit etiam Austriacæ domus splendorem ac gloriam suis laudibus: atque ita cumulum magnum, quod fieri non posse videbatur, addiderit domestico aceruo veteris dignitatis, suorumque splendidissimorum honestissimorumque factorum. hæc autem est vera ratio patriam exornandi. his artibus æternus honos paritur suis ciuibus. hoc pacto sibi principes viri animos eorum, in quos imperium habent, deuinciunt. Eodem autem tempore non tibi tantum consilio hoc tuo maximum gaudium ac voluptatem perpetuam peperisti, sed nobis etiam infinitam lætitiam atque hilaritatem attulisti: lætamur enim magnopere nouo hoc nostro splendore ac bono, indeque voluptatem magnam ac solidam merito capimus. nec minus lætamur, quia te lætum, & vndique hilarem videmus: quis enim vmquam se tam lætum, ob aliquod summum & inexpectatum bonum à se subito partum, præbuit, quam tu in his felicissimis nuptijs te ipsum fecisti: quod eo magis animaduersum est, quia semper reliqua omni vita grauissimus seuerissimusque fuisti. ac personæ tuæ, altissimoque isti gradui honoris, quo præditus es, seruiuisti. Quis vmquam vidit parentem aliquem tantopere ex se natam filiam diligere, quam tu ab omnibus intelligeris, nurum hanc tuam, optimam ac purissimam

mam adoleſcentem: &, ſiquis vero ac proprio nomine ipſam appellare velit, delicias orbis terrarum, amare, & ſi licet etiam ita loqui, ſoucre ac colere. nec mirum hoc cuiquam videri debet: cuncti enim mortales honeſtis ſuis factis lætantur, nec ſatiari queunt cogitatione, & animaduerſione ſuorum pulcherrimorum operum. Tibi vero FRANCISCE, *princeps optime ac vir fortunatiſſime huius integerrimæ mulieris, gratulor. cuius hoc proprium bonum eſt: (tempus enim iam eſſe videtur, vt relicta grauiſſima perſona patris tui, qui tibi dux et auctor, vt ceterorum, ita etiam huius ſummi ac præclari commodi fuit, ad te ſenſus animi mei, orationemque dirigam) gratulor igitur tuæ felicitati, ac vere & ex animo gratulor. quod ipſi potiſſimum eximium hoc bonum contigit: datumq; tibi eſt voluntate dei, vt cum hac nobiliſſima femina, & omnibus animi & fortunæ dotibus expletiſſima, ætatem degas. quo bono, ſi vere cogitare volumus, & non opinionibus vulgi ducimur, nullum maius, nec magis ſolidum bonum eſt. Habebas iam pridem beneficio parentis tui, atque inaudita pæne liberalitate, quæ à mortali homine in vita optari & impetrari poſſunt. Tradiderat ille tibi habenas omnium ſuarum ciuitatum, fortunatiſſimarum & nobiliſſimarum, regendas. Omne imperium ſuum, virtute ipſius & periculis partum,*

à te gubernari & administrari voluerat. Suas denique omnes opes & dignitatem, in tua manu & potestate collocarat. Restabat aliud nihil, nisi vt domi haberes, sociam thalami & sanctissimi matrimonij, feminam lectissimam, & omnibus venustatibus refertissimam. qua, participe honestissimi facti, liberis operam dares: & cum qua omnes tuas curas & gaudia communicares. obtinuisti ipsum, eiusdem consilio & prudentia singulari, & tale quidem nactus es, vt ego libello hoc, & paruo monimento ingenij mei, ostendere conatus sum, vt augeri ipsum amplificarique nullo modo possit. Gaude igitur perpetuo ingenti hoc & præstanti dei dono. & fruere diu, cum ceteris tuis morum & naturæ bonis, tum in primis hoc, quod maximum omnium, quæ cadere in hominem possunt, & perfectissimum est. Quod si breui, vt optamus, ac toto animo cupimus, fructus aliquis extabit huius honestissimi coniugij, dederisq; nobis liberos, natos ex his duabus luculentissimis & florentissimis stirpibus, & tibi ipsi firmum æternumque præsidium parabis, & parenti tuo, optimo ac fortissimo duci, gaudium mirum in modum augebis, & ciuitati, quæ hoc cupide expectat, ceterisque omnibus Etruriæ populis, dignitatem ac decus apportabis. Cum autem non sine causa videri alicui possit hic labor meus absolutus, & oratio iam ad exitum suum perducta, quomodo

tamen facere possum MAXIMILIANE imperator clarissime, & summa quaque virtute instructissime, quin te, quamuis absentem, & magno locorum interuallo à nobis disiunctum, appellem: tibique totius nostræ gentis nomine gratias agam, qui tantum & tam præclarum munus nobis miseris, & societate tui gloriosissimi sanguinis, principes nostros ornaueris: à te enim hoc mirificum nostrum bonum manauit: tibique acceptum referre illud, fateri profecto debemus. Abundat sane domus tua, & maxime illustris familia, eximijs alijs & luculentis bonis. nec tamen hoc parui ducendum est, quod fortunæ in patrem tuum teque ipsum mira benignitate, facultatem nactus es, auxilio plurimarum sororum, conciliandi tibi, ac firmo stabilique vinculo deuinciendi, vt alias non nullas honestissimas totius orbis familias, ita tres cunctæ Italiæ splendidissimas ac perillustres domos. in quibus hæc nostrorum principum est, multis modis ac certissima quaque ratione insignis. Ornasti igitur omnem hanc terram lumine splendoreque proprio tuæ domus, & quasi stellas quasdam, valde claras fulgentesque, in ea fixisti, atque ita maximo & numquam interituro beneficio vniuersam Italiam affecisti. quare valde tibi obligati sumus, vt pro meis omnibus ciuibus loquar, & quod in animis eorum conditum defixumq; esse intelligo, aperiam. Cum autem

alia

alia quapiam ratione partem vllam tanti muneris compensare nequeamus, hoc quod in nobis positum est facimus, ac grato quidem animo libentique facimus, vt cuncta tibi commoda optemus: ac deum opt. max. rogemus, vt tibi in omnibus tuis consilijs factisque ventos secundos praebeat, & optimae tuae menti prosperos exitus largiatur. Cumq; bellum instet periculosum, ac maxime formidabile, quod ab immanissima gente, auidissimaque nostri sanguinis maiestati tuae, fortissimisque nationibus infertur, in quo bello virtutis tuae explicandae facultatem magnam habiturus es, multis precibus à deo petimus, de tua & totius pij populi salute solliciti, vt felix in eo sis: indeque tibi honestam ac gloriosam, & nobis omnibus valde vtilem ac salutarem victoriam consequaris.

FINIS.